

616.34-008.314-036.22:355.311.8(437.235)

EPIDEMICKÝ VÝSKYT PRŮJMOVÝCH ONEMOCNĚNÍ V POSÁDCE UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Mjr. MUDr. Petr DOUDA
Vojenský zdravotní ústav, České Budějovice
(ředitel: pplk. MUDr. Peter Gál)

Vývoj nemoci a výsledek epidemiologického šetření v ohnisku epidemie

Výskyt průjemových onemocnění zaznamenala posádková zdravotnická služba v úterý 30. 7. 1996, kdy se na ošetřovně hlásilo v průběhu dopoledních a odpoledních hodin asi 60 osob s příznaky horečky, bolesti hlavy, vodnatých průjmů, tenesmů, část osob udávala i bolesti kloubů a zvracení. Počet nemocných se ve večerních a nočních hodinách stále zvyšoval (23.00 h 123 osob), v dopoledních hodinách druhého dne již bylo zaznamenáno celkem 160 nemocných s obdobnými potížemi u dvou útvarů. Oba útvary jsou umístěny v jednom areálu a mají společný kuchyňský a jídelní blok.

Počet nemocných k 8.00 h dne 1. 8. 1996 byl 177 osob. Z postižených byli pouze 2 vojáci z povolání, kteří právě ve službě konzumovali níže uvedenou rizikovou stravu. V průběhu dnů 1. a 2. 8. již onemocnělo pouze 5 osob a tímto dnem také končí růst počtu onemocnění. Celkem v rozmezí 30. 7. až 2. 8. onemocnělo 182 osob (180 vojáků základní služby a 2 vojáci z povolání) z počtu exponovaných 250 až 300 osob.

Počet exponovaných nelze jednoznačně stanovit, protože řada vojáků základní služby večeřela mimo areál.

Posádková ošetřovna hlásila epidemický výskyt onemocnění ve večerních hodinách při výskytu 60 případů, byly nahlášeny údaje mající vztah k epidemii, provedena konzultace s příslušným epidemiologem Vojenského zdravotního ústavu České Budějovice a domluvena další součinnost včetně výjezdu k postižené jednotce. V souvislosti s hromadným výskytem průjemových onemocnění infekčního původu provedl dne 31. 7. 1996 pracovník VZÚ České Budějovice epidemiologické šetření spojené s odběrem vzorků od nemocných i zdravých osob a vzorků podezřelých poživatin. Jako riziková strava, která byla možnou příčinou stavu u útvaru, byla vytypována zejména večeře z 29. 7. 1996 - knedlík s vajíčky. Vzorky stolice, část rizikové večeře (necelý jeden plátek knedlíku v kouscích se stopou vajec na povrchu) i další uložené vzorky stravy (včetně ještě nespotřebovaných vajec) byly podrobeny rozboru v příslušných laboratořích.

Klinický obraz onemocnění a terapie

Onemocnění probíhalo pod obrazem febrilní

gastroenteritidy, kde v popředí stály horečky (i 39,5-40,0 °C), bolesti hlavy, vodnaté průjmy, tenesmy, několik osob udávalo i bolesti kloubů a zvracení.

V období 30. 7. až 6. 8. byly u útvarů zřízeny provizorní izolátory. Z nutnosti infuzní terapie bylo postupně 9 osob hospitalizováno na infekčním oddělení příslušné spádové civilní nemocnice. Terapie spočívala v podávání dostatečného množství tekutin, antipyretik, střevních dezinficií, sledování a kontroly stavu nemocných na provizorních izolátorech.

Antibiotická léčba nebyla posádkové zdravotnické službě doporučena a nebyla ani provedena.

Výsledky mikrobiologického vyšetření

Při výjezdu k epidemii byl proveden odběr stolice u souboru 50 osob s typickým onemocněním, ve 48 případech byla prokázána kultivačně *Salmonella enteritidis*. Zároveň byli vyšetřeni kuchaři a personál kuchyňského a jídelního bloku, u kterých se onemocnění v den odběru neprojevovalo. V tomto souboru byla zachycena SAEN v jednom případě - dotyčný, který onemocněl 2. 8., se podílel na přípravě rizikové stravy a také ji konzumoval. Na bakteriologickém vyšetření stravy odebrané při výjezdu k epidemii se podílela skupina hygieny výživy hygienického oddělení a mikrobiologická skupina epidemiologicko-mikrobiologického oddělení VZÚ České Budějovice a laboratoře Veterinárního oddílu Hlučín.

Uchovávané vzorky stravy byly uloženy v kuchyňském bloku sice správně chlazené, ale značně chaoticky označené a nekompletní.

Ve stravě nebylo zachyceno etiologické agens epidemie průjmů - *Salmonella enteritidis*, což v žádném případě nevylučuje její přítomnost v jiné části podezřelé stravy, která nebyla zachována jako vzorek.

Na základě laboratorního vyšetření lze hodnotit řadu vzorků stravy jako nevyhovující z hlediska masivní kontaminace koliformními mikroorganismy, což svědčí o nedostatečné hygieně v kuchyňském bloku.

Obdobný závěr na základě provedení vlastních odběrů a jejich vyhodnocení učinil také Veterinární oddíl Hlučín.

Rozbor vody (výpusť vodovodu v kuchyňském bloku) podle dokumentace hygienického oddělení

byl proveden naposledy 16. 4. 1996 se závěrem "voda způsobilá k pití".

Závěr

V posádce Uherské Hradiště proběhla u dvou útvarů 30. 7. až 2. 8. 1996 epidemie febrilní gastroenteritidy salmonelové etiologie s celkovým počtem onemocnění 182 osob. Epidemiologické šetření odhalilo jako velmi pravděpodobné vehikulum nákazy večeři z 29. 7., a to knedlík s vajíčky. Zřejmě došlo technologickou nezádností k nedostatečné tepelné úpravě primárně kontaminovaných vajec. Ve stravě nebylo zachyceno etiologické agens epidemie průjmů - *Salmonella enteritidis*. Zdroj epide-

mie nebyl jednoznačně zjištěn, přítomnost etiologického agens v chovu slepic ani vajcích nebyla laboratorně prokázána. V rámci epidemiologického šetření byly vydány závazné pokyny k odstranění závad hygienického stavu v kuchyňském bloku a k zamezení dalšího šíření onemocnění.

Literatura

Závěrečná zpráva o epidemii 68/68-14/1996 VZÚ - České Budějovice

Klíčová slova: Průjmové onemocnění; Epidemie.

Do redakce došlo 3. 10. 1996